

GORAN VIDIČEK*, JOŠKO SINDIK**, JOŠKO VUKOSAV***

Povezanost psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom sa sociodemografskim karakteristikama studenata specijalističkog studija kriminalistike

Sažetak

Ciljevi istraživanja bili su utvrditi povezanost između psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom s odabranim sociodemografskim varijablama, te razlike u zadovoljstvu životom i psihološkoj dobrobiti u odnosu na spol i bračno stanje. Ispitali smo 63 studenta druge godine specijalističkog studija kriminalistike u Zagrebu, primjenom Skala zadovoljstva životom (Diener i sur. 1985) i Upitnika psihološke dobrobiti (Koštrun, 2004). Pokazalo se da ne postoji statistički značajna povezanost između psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom u odnosu na broj djece i godine starosti. Povezanost je statistički značajna jedino između zadovoljstva životom i psihološke dobrobiti. Ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu životom niti u samoprocjeni psihološke dobrobiti, u odnosu na bračni status. Utvrđeno je da ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu životom niti u psihološkoj dobrobiti u odnosu na spol.

Ključne riječi: *psihološka dobrobit, sociodemografske varijable, studenti kriminalistike, zadovoljstvo životom.*

UVOD

Od policijskog službenika se očekuje podvrgavanje unutarnjoj stezi policijske organizacije, ali i to da u obavljanju posla sam poduzima inicijativu te pritom preuzima rizike, čak i za vlastiti život. Ni jedna druga djelatnost u javnoj upravi nije toliko vezana s rizicima i opasnošću kao što je to policijski posao. Policajac mora biti spreman primijeniti silu, ali i usredotočen na ovlasti kako sila ne bi bila pretjerana. Dodatnu težinu policijskog posla predstavlja nejasan položaj policajca kao pojedinca. S jedne strane je uključen u svakodnevni život zajednice dok je s druge strane dio složenog hijerarhijskog sustava koji nameće zahtjevna pravila. Posao ga

* Goran Vidiček, prvostupnik kriminalistike, MUP RH.

** dr. sc. Joško Sindik, Institut za antropologiju, Zagreb.

*** doc. dr. sc. Joško Vukosav, voditelj Visoke policijske škole i dekan, MUP, PA.

dovodi u kontakt sa svijetom kriminala, a činjenica da u društvu često postoji odmak prema "odori" općenito, a pogotovo prema snagama koje provode zakon, samo dodatno otežava svakodnevni život policajca. Također, policijski se posao obavlja u smjenama, noću, vikendima i praznicima. Ta vezanost uz posao i nemogućnost da nakon radnog vremena policajac "zatvori ladicu" te se posveti obitelji dodatno utječe na distancu između policajca i njegovog "civilnog" okruženja (Cajner Mraović i Puhovski, 2005). S obzirom na navedeno možemo očekivati da će policijskim službenicima biti smanjena kvaliteta življenja, smanjeno zadovoljstvo životom, smanjena psihološka dobrobit i povećan stres. Vezano uz to možemo očekivati i posljedice kao što je povećan broj razvoda ili povećan broj psihofizičkih oboljenja.

1. ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM

Zadovoljstvo životom odnosi se na proces procjene, u kojem pojedinci procjenjuju kvalitetu svojeg života na temelju vlastitog jedinstvenog skupa kriterija (Shin & Johnson, 1978, prema Pavot i Diener, 1993, 2008). Zadovoljstvo životom je svjesna kognitivna procjena nečijeg života u kojem kriteriji za procjenu ovise o osobi. Premda se možda i mogu složiti oko bitnih komponenti "dobrog života" kao što su zdravlje i uspješne veze, pojedinci im pridaju različitu važnost (Diener i sur., 1985). Uz jedinstvene kriterije za "dobar život", osobe mogu imati posve različite standarde uspjeha u određenim segmentima života (Morrison i sur., 2011). Stoga se može mjeriti opću procjenu života pojedinca, umjesto zadovoljstva u specifičnim područjima života: to je princip koncipiranja *Satisfaction With Life Scale* (Skale zadovoljstva životom, u daljnjem tekstu SWLS) (Diener i sur., 1985) koja je korištena i u ovom istraživanju. SWLS mjeri opću procjenu zadovoljstva životom, koja pretpostavlja usporedbu životnih okolnosti naspram nečijih životnih standarda. Zadovoljstvo životom je opća evaluacija osobnog života (kognitivna komponenta subjektivne dobrobiti), ali postoji i emocionalna komponenta koju čine raspoloženja ili emocije (Penezić, 2006). Kognitivna komponenta subjektivne dobrobiti često se razlikuje od emocionalne komponente subjektivne dobrobiti, čemu može biti razlog činjenica da ljudi možda ignoriraju ili poriču negativne emocionalne reakcije, istovremeno priznajući nepoželjne čimbenike u njihovim životima (Penezić, 2006). Nadalje, afektivne reakcije su često odgovor na neposredne čimbenike te su kratkotrajne, dok procjenjivanje zadovoljstva životom može reflektirati dugotrajnu perspektivu. Konačno, svjesna procjena nečijih životnih okolnosti može odražavati osviještene vrijednosti i ciljeve, dok afektivne reakcije mogu reflektirati nesvjesne motive i djelovanje različitih tjelesnih stanja izazvanih nekim događajem u većoj mjeri nego, što to čine procjene zadovoljstva životom. Ipak, postoji pozitivna povezanost između zadovoljstva životom i emocionalne dobrobiti, jer oboje ovise o samoprocjeni (Pavot i Diener, 2008). Nekoliko je teorijskih pristupa shvaćanja zadovoljstva životom. *Teorija krajnjih točaka* polazi od pretpostavke da se zadovoljstvo postiže zadovoljavanjem osnovnih potreba i ciljeva (Wilson, 1960., prema Pavot i Diener, 1993). *Teorija ugode i bola* polazi također od zadovoljavanja potreba, smatrajući da su uroda i bol povezane. *Teorija aktiviteta* podrazumijeva da će osobe biti zadovoljnije, ako su uključene u neku zanimljivu aktivnost. *Asocijacionističke teorije* pretpostavljaju postojanje svojevrstne mreže pozitivnih asocijacija i naučene sposobnosti da se stalno reagira na pozitivne načine. *Teorija procjene* pretpostavlja da ljudi postižu i održavaju svoju razinu sreće i zadovoljstva na osnovi usporedbe s drugim pojedincima (Penezić, 2006).

U pokušajima teorijskog objašnjenja koncepata subjektivne dobrobiti i zadovoljstva

životom, najviše se spominju tri modela. To su strukturalni modeli pod imenima *Top-down model* (model *Odozgo prema dolje*, tj. deduktivni model) i *Bottom-up model* (*Odozdo prema gore*, tj. induktivni model) te *Dinamički model ravnoteže*. Model *Odozgo prema dolje* polazi od pretpostavke da ljudi imaju dispozicije za interpretiranje života i na pozitivne i na negativne načine. Model *Odozdo prema gore* daje važniju ulogu objektivnim okolnostima, pa se ukupan osjećaj zadovoljstva oblikuje na osnovi jednostavnoga zbrajanja zadovoljstva u različitim domenama života, primjerice brak, posao i obitelj (Feist i sur., 1995; Lance i sur., 1989). *Dinamički model ravnoteže* (Headey & Wearing, 1989) uključuje i utjecaj različitih dimenzija ličnosti na procjenu zadovoljstva.

2. PSIHOLOŠKA DOBROBIT

Koncept psihološke dobrobiti (eng. *psychological well-being*, u daljnjem tekstu PWB) odnosi se na optimalno psihološko funkcioniranje i iskustvo (Koštrun, 2004). Ryff & Keyes (prema Koštrun, 2004) razlikuju psihološku i subjektivnu dobrobit, pa zastupaju višedimenzionalni pristup s operacionaliziranih šest dimenzija: autonomija, osobni rast, samoprihvatanje, životni smisao, umijeće i pozitivna odnosnost. Dvije su različite, a ipak preklapajuće perspektive i paradigme empirijskog istraživanja psihološke dobrobiti. Prva je *hedonistički pristup*, koji dobrobit definira kao sreću koja nastaje prilikom doživljaja pozitivnog afekta i odsutnosti negativnog afekta. (Kahnemann i sur., 1999, prema Ryan i sur., 2008). *Eudemonistička* perspektiva podrazumijeva da psihološka dobrobit sadrži puno više od sreće te počiva u aktualizaciji ljudskih potencijala (Waterman, 1993, iz Koštrun 2004). Ryan i Deci (2000) eudemonizam definiraju kao življenje kompletnoga ljudskog života, tj. realizacije svih ljudskih potencijala.

Brojna istraživanja pokazuju da je PWB vjerojatno najbolje razmatrati kao višedimenzionalni fenomen, s obje koncepcije PWB istovremeno. Eudemonistički koncept u većoj je mjeri sa sadržajem nečijeg života i procesima uključenim u PWB, dok je hedonistički koncept vezan uz specifične posljedice (doživljaj pozitivnog afekta i odsutnost boli) (Ryan i sur., 2008). Stoga eudemonistička istraživanja identificiraju i specificiraju nužne posljedice PWB (npr. vitalnost, intimnost ili zdravlje), istraživanja vezana uz hedonistički koncept za predmet imaju stanje ugone. U skladu s navedenim, autori smatraju kako su pozitivan afekt i ugoda i korelati i posljedice PWB (Ryan i Deci, 2000). *Teorija samoodređenja* predstavlja koncept eudemonije kao središnji definicijski aspekt psihološke dobrobiti, tumačeći što znači aktualizirati sebe i kako se to postiže, razmatrajući tri osnovne psihološke potrebe: autonomiju, sposobnost i odnosnost (Ryan i Deci, 2000). Autonomija se odnosi na mogućnost izbora i snagu volje pri regulaciji ponašanja; kompetentnost je vezana uz efektivnost koju pojedinac postiže s obzirom ili unatoč unutarnjoj ili vanjskoj okolini; odnosnost se povezuje s osjećajem povezanosti s drugima i osjećajem da je drugima stalo do nas. Zadovoljavanje ovih triju potreba nužno je za osobni rast, očuvanje integriteta i postizanje psihološke dobrobiti u svim domenama (Ryan i Deci, 2000; Ryan i sur., 2008).

Pojam *kvaliteta življenja* (u daljnjem tekstu KŽ) suštinski opisuje individualnu procjenu vlastitog zadovoljstva načinom života, njegovim tijekom, uvjetima, perspektivama, mogućnostima i ograničenjima (Petz, 2005). KŽ se odnosi na kompleksan i kontinuiran proces evaluacije zadovoljstva životom u okruženju u kojem pojedinac živi, pa se mjerenje

KŽ svodi na samoprocjene zadovoljstva životom, uvjete koji na njega djeluju, na evaluacije pojedinca o kakvoći življenja u različitim područjima djelovanja (posao, emocionalne veze, socijalne aktivnosti) (Miller i Frisch, 2009).

Ovo istraživanje je provedeno na studentima 2. godine Specijalističkoga diplomskog stručnog studija kriminalistike, za koje se može pretpostaviti da u prosjeku posjeduju većinu karakteristika policijskih službenika, ali su vjerojatno ambiciozniji (studenti višeg stupnja obrazovanja u odnosu na prosječne policijskih službenika). Stoga smo smatrali bitnim steći uvid u odnos opisanih konstrukata (psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom) u odnosu na odabrane demografske karakteristike studenata, koje bi mogle biti povezane s većom ili manjom izraženošću tih karakteristika. Određene smjernice mogli su dati rezultati iz prethodnog istraživanja (Puljizević i sur., 2014), u kojem se pokazalo da nema razlika u odnosu na doživljaj stresa i mentalne čvrstoće s obzirom na bračno stanje, kao i vezano uz spol ispitanika, ni u istraživanom uzorku studenata kriminalistike, ni u uzorku medicinskih sestara. U drugom se istraživanju pokazalo da mentalna čvrstoća nije povezana niti s poteškoćama prehrane niti spavanja, ni kod medicinskih sestara ni kod specijalista kriminalistike (kod neutraliziranih efekata spola). Nije bilo značajnih povezanosti ni između dobi, ni radnog iskustva, ni broja djece s doživljenim stresom: ni kod medicinskih sestara, ni kod specijalista kriminalistike (Sindik i sur., 2014). Na temelju rezultata prethodnih istraživanja (Puljizević i sur., 2014; Sindik i sur., 2014) moglo se pretpostaviti da statistički značajna povezanost navedenih sociodemografskih varijabli sa zadovoljstvom životom i psihološkom dobrobiti neće postojati.

Ciljevi istraživanja i pripadne **hipoteze** su bili/bile:

1. Utvrditi povezanost između psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom te brojem djece, godinama starosti i stručnom spremom. (Pretpostavka: ne postoji statistički značajna povezanost zadovoljstva životom i psihološke dobrobiti s brojem djece, godinama starosti i stručnom spremom.)
2. Utvrditi postoje li razlike u zadovoljstvu životom i psihološkoj dobrobiti u odnosu na bračno stanje. (Pretpostavka: ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu životom i psihološkoj dobrobiti u odnosu na bračno stanje.)
3. Utvrditi postoje li razlike u zadovoljstvu životom i psihološkoj dobrobiti u odnosu na spol. (Pretpostavka: ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu životom ni u psihološkoj dobrobiti u odnosu na spol.)

3. METODE

3.1. Ispitanici

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 63 studenta druge godine specijalističkog studija kriminalistike u Zagrebu, koji su studirali uz rad. Drugim riječima, radi se o (u odnosu na razinu obrazovanja) pozitivno selekcioniranim policijskim službenicima (49) i službenicama (14). Raspon godina starosti je od 27 godina do 52 godine, dok je prosječna dob bila $33,85 \pm 4,84$ ($M \pm SD$).

3.2. Mjerni instrumenti

U istraživanju je korišten kratki niz čestica za prikupljanje sociodemografskih podataka te mjerni instrumenti: Skala zadovoljstva životom (SWLS, Diener i sur. 1985, prema Pavot i Diener, 1993) te Upitnik psihološke dobrobiti (Koštrun, 2004. god.). Prikupljeni su podaci o sljedećim sociodemografskim karakteristikama: spol, stručna sprema, zanimanje, bračno stanje, broj djece, dob, godine radnog staža te godina studija. U našem istraživanju proveli smo i analizu glavnih komponenti i provjeru pouzdanosti rezultata na našem uzorku ispitanika, za mjerne instrumente koji mjere zadovoljstvo životom i psihološku dobrobit.

Skala zadovoljstva životom sastoji se od 5 tvrdnji uz koje treba upisati stupanj slaganja. Koristi se Likertova skala od 7 stupnjeva gdje "7" označava "izrazito se slažem", a "1" označava "uopće se ne slažem". Prema Dieneru i sur. (1985, prema Pavot i Diener, 1993), Cronbachov alfa koeficijent interne konzistencije iznosio je 0,87, dok je pouzdanost mjerena test-retest metodom iznosila 0,82. Provjerili smo pouzdanost i konstruktnu valjanost na našem uzorku ispitanika. Rezultati Kaiser-Meyer-Olkinove mjere adekvatnosti uzorka (0,731), kao i Bartlettova testa sfericiteta ($\chi^2 = 135,320$; $p < 0,01$) pokazuju da je matrica korelacija u upitniku Zadovoljstvo životom pogodna za faktorizaciju.

Čestice	Glavna komponenta (saturacija)	Komunalitet	M	σ
Na više načina sam u svom životu došao blizu mog "idealnog života".	,840	,705	4,730	1,334
Uvjeti u kojima živim su odlični.	,829	,687	4,810	1,293
Ja sam zadovoljan/na.	,882	,777	5,175	1,212
Do sada sam postigao najvažnije stvari koje želim u životu.	,718	,516	4,397	1,420
Kada bih mogao život proživljavati ponovno, ništa ne bih mijenjao/la.	,512	,262	3,635	1,799
Postotak objašnjene varijance (%)	58,949			
Karakteristični korijen	2,947			
Pouzdanost (Cronbachov alfa koeficijent)	0,796			

M – aritmetička sredina; σ – standardno raspršenje

Tablica 1: Analiza glavnih komponenti i deskriptivna karakteristika za varijable upitnika Zadovoljstvo životom

Iz tablice 1 vidljivo je da su za česticu *Uvjeti u kojima živim su odlični* najveći i komunalitet i korelacija s glavnom komponentom. S druge strane, i komunalitet i korelacije s glavnom komponentom najniže vrijednosti imaju za česticu *Kada bih mogao život proživljavati ponovno, ništa ne bih mijenjao/la*. Postotak objašnjene varijance ovog subupitnika ukupno iznosi 58,949%. Aritmetička sredina je najveća za česticu *Ja sam zadovoljan/na*, a najmanja za česticu *Kada bih mogao život proživljavati ponovno, ništa ne bih mijenjao/la*. Standardno raspršenje je najveće za česticu *Kada bih mogao život proživljavati ponovno, ništa ne bih mijenjao/la*. Pouzdanost glavne dimenzije (komponente) srednje je visoka i stoga zadovoljavajuća.

Upitnik psihološke dobrobiti konstruirao je Koštrun (2004), a konačna verzija same skale sastoji se od 6 čestica koje su preuzete iz različitih skala i hipotetskih konstrukata. Pouzdanost skale (Cronbachov alfa) iznosi 0,860 kao i pouzdanost subskale sreće i zadovoljstva, dok je pouzdanost subskale aktualizacije nešto veća i iznosi alfa=0,880. Provjerili smo pouzdanost i konstruktnu valjanost za naš uzorak ispitanika. Rezultati Kaiser-Meyer-Olkinove mjere adekvatnosti uzorka (0,831), kao i Bartlettova testa sfericiteta ($\chi^2=236,000$; $p<0,01$) pokazuju da je matrica korelacija u upitniku Psihološka dobrobit pogodna za faktorizaciju.

Čestice	Glavna komponenta (saturacija)	Komunalitet	M	σ
Budno	,756	,571	3,667	1,503
Energično	,814	,663	3,150	1,400
Sretno	,803	,644	4,367	1,449
Zadovoljno	,814	,662	4,279	1,293
Energizirano	,896	,802	3,233	1,332
Ugodno	,773	,598	4,283	1,367
Postotak objašnjene varijance (%)	65,685			
Karakteristični korijen	3,941			
Pouzdanost (Cronbachov alfa koeficijent)	0,893			

M – aritmetička sredina; σ -standardno raspršenje

Tablica 2: Analiza glavnih komponenti i deskriptivna karakteristika za varijable upitnika Psihološka dobrobit

Iz tablice 2 vidljivo je da su za česticu *Energizirano* najveći i komunalitet i korelacija s glavnom komponentom. S druge strane, i komunalitet i korelacije s glavnom komponentom najniže vrijednosti imaju za česticu *Budno*. Postotak objašnjene varijance ovog subupitnika ukupno iznosi 65,685%. Aritmetička sredina je najveća za česticu *Sretno*, a najmanja za česticu *Energično*. Standardno raspršenje je najveće za česticu *Budno*. Pouzdanost glavne dimenzije (komponente) vrlo je visoka i stoga vrlo zadovoljavajuća.

3.3. Postupak

Ispitanicima su za vrijeme predavanja podijeljeni upitnici, svim studentima koji su željeli sudjelovati u istraživanju. Ispitivanje je provedeno anonimno, u trajanju od pola sata.

3.4. Metode obrade podataka

Podaci su obrađeni statističkim paketom SPSS 7.5. Uz temeljnu deskriptivnu statistiku, za utvrđivanje razlika između ispitanika koristili smo se t-testovima i ANOVA-om, a za utvrđivanje povezanosti Pearsonovim koeficijentom korelacije. Za pouzdanost smo računali Cronbachov alfa koeficijent interne konzistencije, a za konstruktnu valjanost analizu glavnih komponenti.

4. REZULTATI

Radni staž ispitanika se kretao u rasponu od 4 godine staža do 33 godine staža, s time da je prosječna duljina staža bila $12,42 \pm 6,20$ godina ($M \pm SD$). Od svih studenata 8 ih je neoženjeno, 51 ih je u braku i 3 su razvedena. Broj ispitanika koji nemaju djece iznosi 23, broj ispitanika s jednim djetetom iznosi 16, broj ispitanika sa dvoje djece iznosi 19, broj ispitanika sa troje djece iznosi 2 te broj ispitanika s četvero djece također 2. U tablici 3 prikazane su povezanosti između sociodemografskih varijabli te psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom.

Varijable	Broj djece	Psihološka dobrobit	Godine starosti	Zadovoljstvo životom
Broj djece	1,00	-0,22	0,46**	0,06
Psihološka dobrobit		1,00	-0,06	0,50**
Godine starosti			1,00	0,07
Zadovoljstvo životom				1,00

**korelacija značajna uz $p < 0,01$

Tablica 3: Povezanost između sociodemografskih varijabli te psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom

Iz tablice 3 vidljivo je da postoji statistički značajna pozitivna korelacija ($p < 0,01$) između broja djece i godina starosti. Također, rezultati pokazuju da postoji statistički značajna pozitivna korelacija ($p < 0,01$) između psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom.

Varijable	Bračno stanje	N	Arifmetička sredina	Std. Devijacija	Std. pogreška	F-test	Značajnost
psihološka dobrobit	neoženjen	8	25,38	4,78	1,69	0,79	$p > 0,20$
	oženjen	48	22,90	7,05	1,02		
	razveden	3	20,00	6,00	3,46		
zadovoljstvo životom	neoženjen	8	22,38	4,07	1,44	0,36	$p > 0,20$
	oženjen	51	22,78	5,54	0,78		
	razveden	3	25,33	2,89	1,67		

Tablica 4: Razlike u psihološkoj dobrobiti u odnosu na bračno stanje te razlike u zadovoljstvu životom u odnosu na bračno stanje

Rezultati prikazani u tablici 4 pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika u psihološkoj dobrobiti, ovisno o bračnom stanju studenata.

Također, nepostojanje statistički značajne razlike u zadovoljstvu životom, pronađeno je i u odnosu na bračno stanje studenata.

Varijable	Spol	N	Artimeitička sredina	Std. Devijacija	Std. pogreška	t-test	Značajnost
zadovoljstvo životom	muškarci	49	22,29	5,20	0,74	-1,26	p>0,20
	žene	14	24,36	5,50	1,47		
psihološka dobrobit	muškarci	46	22,57	6,78	1,00	-0,84	p>0,20
	žene	14	24,29	6,71	1,79		

Tablica 5: Razlike u psihološkoj dobrobiti te u zadovoljstvu životom u odnosu na spol

Rezultati prikazani u tablici 5 pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika u zadovoljstvu životom, ovisno o spolu studenata. Također, nije se pokazala statistički značajna razlika niti u psihološkoj dobrobiti, ovisno o spolu studenata.

5. RASPRAVA

Utvrđili smo da ne postoji statistički značajna povezanost između psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom u odnosu na broj djece te godina starosti, čime smo i potvrdili prvu nul-hipotezu. Povezanost se pokazala statistički značajnom između varijabli godina starosti i broja djece ($r=0,46$) te između zadovoljstva životom i psihološke dobrobiti ($r=0,50$) uz razinu značajnosti od 1%. Rezultat vezan uz godine starosti i broj djece je očekivan te ne iziskuje detaljnije objašnjavanje u svrhu ovog istraživanja.

Povezanost između zadovoljstva životom i psihološke dobrobiti je također očekivan rezultat. S obzirom na u uvodu navedene koncepte zadovoljstva životom i psihološke dobrobiti, naročito vezano uz Ryanovu teoriju samoodređenja, možemo pretpostaviti kako postizanjem stanja psihološke dobrobiti, u koje je uključeno zadovoljenje potreba i samoaktualizacija, povećavamo i vjerojatnost pozitivne procjene vlastitih postignuća i dostizanja vlastitih standarda, što je upravo temelj koncepta zadovoljstva životom. Tako promatrajući dva koncepta dolazimo do pretpostavke da oni i jesu međusobno povezani i to u pozitivnom smjeru, što je u ovom istraživanju i potvrđeno.

Analizom varijance utvrđeno je da ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu životom u odnosu na bračno stanje, pa se može smatrati da smo dobili očekivani rezultat. Prema pretpostavkama Pavota i Deiner (2008), trebala bi postojati povezanost između zadovoljstva životom i bračnog stanja, a time i razlike između skupina različitoga bračnog statusa. Naše rezultate, koji se razlikuju od rezultata Pavota i Deiner (1993), možemo djelomično pokušati objasniti i činjenicom da je u našem uzorku vrlo mali broj neoženjenih/neudatih i razvedenih osoba, čije rezultate uspoređujemo s rezultatima osoba u braku. Također, objašnjenje nepostojanja razlika s obzirom na bračni status možemo naći i u samom konceptu zadovoljstva životom. Naime, prema svim prije navedenim teorijama zadovoljstva moguće je da osoba neki životni događaj koji društvo generalno percipira kao negativan, jednostavno ne doživljava na taj način i stoga ni ne procjenjuje svoje zadovoljstvo negativnije. Status neoženjene/neudate osobe može biti povezan s pojmovima neovisnosti, slobode, predanosti karijeri ili početnim fazama emocionalnih veza. Također, status razvedene osobe može biti povezan s nekim pojmovima koji će dovesti do pozitivnijih samoprocjena zadovoljstva životom. Iako se razvod braka smatra izrazitim i snažnim stresorom, moguće je da nema utjecaja

ni na kognitivnu procjenu zadovoljstva životom, ni na emocionalnu komponentu subjektivne dobrobiti. Također, u slučaju prihvaćanja teorije *Bottom-up*, možemo pretpostaviti da je kod naših ispitanika zadovoljstvo životom proisteklo iz drugih segmenata života (karijera, prijateljski odnosi, slobodno vrijeme, obitelj islično), te na taj način "nadjačalo" nezadovoljstvo proizašlo iz neuspješnog bračnog odnosa. U svakom slučaju, odnos povezanosti zadovoljstva životom i bračnog statusa (kao i samu strukturu koncepta zadovoljstva životom kod pojedinih populacija) trebalo bi detaljnije istražiti.

Ovim istraživanjem pokušali smo utvrditi i postoje li razlike u psihološkoj dobrobiti, ovisno o bračnom statusu. Analizom varijance dobiveni su rezultati koji potvrđuju nul-hipotezu, tj. potvrđuju da nema statistički značajne razlike u samoprocjeni psihološke dobrobiti ovisno o bračnom statusu. Moguća objašnjenja također se svode na neadekvatan uzorak na kojem je mjerenje provedeno (grupe među kojima je računata razlika nisu podjednagog broja ispitanika), te na teoretske okvire psihološke dobrobiti.

Također, utvrdili smo postoje li razlike u zadovoljstvu životom te u psihološkoj dobrobiti, u odnosu na spol ispitanika. Utvrdili smo da nema statistički značajnih razlika u navedenom, čime smo potvrdili naše hipoteze. Rezultati vezani uz zadovoljstvo životom su u skladu s istraživanjima (Arrindell i sur., 1991; George 1991; Pavot i sur. 1991), koja su pokazala da spol i godine starosti nisu povezani sa zadovoljstvom životom mjerenim SWLS skalom. S obzirom na to da su rezultati nalaza istraživanja stresa i mentalne čvrstoće koji su vrlo slični i na uzorcima pozitivno selekcioniranih medicinskih sestara, koje se educiraju, i na uzorku pozitivno selekcioniranih specijalista kriminalistike (Puljizević i sur., 2014; Sindik i sur., 2014), možemo pretpostaviti da i relacije zadovoljstva životom i psihološke dobrobiti sa sociodemografskim varijablama mogu biti u određenoj mjeri podudarni, u ova dva stresna zanimanja.

Na kraju, potrebno je skrenuti pažnju na mjerne instrumente koji su korišteni u ovom istraživanju. Naime, korišteni su upitnici samoprocjene koji uvijek imaju određene metodološke nedostatke. Samoprocjena je kao metoda često osporavana zato što ovisi o umješnosti ispitanika da prepozna vlastite "doživljaje", da ih se ispravno prisjeti, ako je u pitanju neki prošli događaj, da ih ispravno prenese ispitivaču ili da ispravno poveže vlastiti doživljaj s nekom ponuđenom tvrdnjom (Frisch i sur., 1992). Nismo imali kontrolnih ljestvica testnog ponašanja ispitanika, a pitanje je u kojoj su mjeri ispitanici slijedili upute pri ispunjavanju upitnika (jesu li procjenjivali trenutno raspoloženje ili pak dugoročnije stanje). Dakle, metodološki nedostatak svodi se na to da je u pitanju samoprocjena koja je zapravo indirektna mjera.

6. ZAKLJUČAK

Utvrdili smo da ne postoji statistički značajna povezanost između psihološke dobrobiti i zadovoljstva životom u odnosu na broj djece te godine starosti. Povezanost se pokazala statistički značajnom jedino između demografskih varijabli (godina starosti i broja djece, $r=0,46$) te između zadovoljstva životom i psihološke dobrobiti ($r=0,50$). Utvrđeno je da ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu životom niti u samoprocjeni psihološke dobrobiti, u odnosu na bračni status. Utvrđeno je da ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu životom u odnosu na spol, niti u psihološkoj dobrobiti u odnosu na spol.

LITERATURA

1. Arrindell, W. A., Meeuwesen, L., & Huyse, F. J. (1991). *The Satisfaction With Life Scale (SWLS): Psychometric properties in a non-psychiatric medical outpatients sample*, *Personality and Individual Differences*, 12, 117.-123.
2. Cajner Mraović, I., & Puhovski, Ž. (2005). *Policija i građani - priručnik za građane*. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava.
3. Feist, G. J., Bodner, T. E., Jacobs, J. F., Miles, M., & Tan, V. (1995). *Integrating Top-Down and Bottom-Up Structural Models of Subjective Well-Being: A Longitudinal Investigation*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 138.-150.
4. Frisch, M. B., Cornell, J., Villanueva, M., & Retzlaff, P. J. (1992). *Clinical validation of the quality of life inventory: A measure of life satisfaction for use in treatment planning and outcome assessment*. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 4, 92.-101.
5. George, J. M. (1991). *Time structure and purpose as a mediator of work-life linkages*. *Journal of Applied Social Psychology*, 21, 296.-314.
6. Headey, B., & Wearing, A. (1989). *Personality, Life Events, and Subjective Well-Being: Toward a Dynamic Equilibrium Model*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 731.-739.
7. Koštrun, S. (2004). *Hedonistički i eudemonistički aspekt psihološke dobrobiti: adaptacija dvofaktorske skale*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
8. Lance, C. E., Lautenschlager, G. J., Sloan, C. E., & Varca, P. E. (1989). *A Comparison Between Bottom-Up, Top-Down and Bidirectional Models of Relationships Between Global and Life Facet Satisfaction*. *Journal of Personality*, 57, 601.-624.
9. Miller, C. A., & Frisch, M. B. (2009). *Creating your best life: The ultimate life list guide*. New York: Sterling Publishing Co., Inc.
10. Morrison, M., Tay, L., & Diener, E. (2011). *Subjective well-being and national satisfaction: Findings from a worldwide survey*. *Psychological Science*, 22(2), 166.-171.
11. Pavot, W., & Diener, E. (1993). *Review of the Satisfaction With Life Scale*. *Psychological Assessment*, 5(2), 164.-172.
12. Pavot, W., & Diener, E. (2008). *The Satisfaction With Life Scale and the emerging construct of life satisfaction*. *Journal of Positive Psychology*, 3, 137.-152.
13. Pavot, W., Diener, E., Randall Colvin, C., & Sandvik, E. (1991). *Further Validation of the Satisfaction With Life Scale: Evidence for the Cross-Method Convergence of Well-Being Measures*. *Journal of Personality Assessment*, 57(1), 149.-161.
14. Penezić, Z. (2006). *Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi*. *Društvena istraživanja*, 15 (4-5), 643.-669.
15. Petz, B. (2005). *Psihologijski rječnik*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
16. Puljizević, N., Miloslavić, T., Perinić Lewis, A., Novokmet, N., Havaš Auguštin,

- D., & Sindik, J. (2014). *Utječe li bračno stanje na doživljeni stres i mentalnu čvrstoću kod studenata sestrinstva i kriminalistike?* Sestrinski glasnik, 19 (2), 89.-94.
17. Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being.* American Psychologist 55, 68.-78.
18. Ryan, R.M., Huta, V., & Deci, E.L. (2008). *Living well: a self-determination theory perspective on eudaimonia.* Journal of Happiness Studies, 9, 139.-170.
19. Sindik, J., Havaš Auguštin, D., Perinić Lewis, A., & Novokmet, N. (2014). *Associations among perceived stress and hardiness at nursing and criminology students.* Annals of Biological Research, 5 (1), 32.-35.

Summary

Goran Vidiček, Joško Sindik, Joško Vukosav

Relationship between psychological wellbeing and satisfaction with life with socio-demographic characteristics at students of specialist study of criminology

Research objectives were to determine the association between psychological well-being and life satisfaction with selected socio-demographic variables, as well as the differences in life satisfaction and psychological wellbeing in relation to gender and marital status. We have examined 63 students of second year of the specialist study of criminology in Zagreb, using the Life Satisfaction Scale (Diener et al., 1985) and Psychological Wellbeing Questionnaire (Koštrun, 2004). It turned out that there was no statistically significant association between psychological wellbeing and life satisfaction in relation to the number of children and age. There are no statistically significant differences in life satisfaction or self-reported psychological wellbeing, in relation to the marital status. No statistically significant differences in satisfaction with life are found, the same as in psychological well-being in relation to gender.

Key words: psychological wellbeing, socio-demographic variables, students of criminology, life satisfaction.